

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง การเรียนรู้การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์อยู่ 2 ข้อ คือ เพื่อหารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศึกษาผลการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายของการศึกษามี 3 กลุ่ม คือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาวิชาประถมศึกษา และสาขาวิชาบริหารธุรกิจ ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 18 คน ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาดังกล่าว 18 คน อาจารย์นิเทศก์ 12 คน โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน และขั้นสะท้อนคิด เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบบันทึกรายงานการสัมมนา แบบบันทึกการเรียนรู้ แบบสอบถามความคิดเห็น และแบบประเมินคุณภาพชิ้นงานวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลวิจัย การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล การแจกแจง การหาค่าเฉลี่ยและแปลความ นำเสนอข้อมูลด้วยแผนภาพประกอบการเขียนเชิงพรรณนาและตารางประกอบการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้การทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ ขั้นวางแผน เพื่อสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือประสานสัมพันธ์ ขั้นลงมือปฏิบัติการวิจัย และขั้นสะท้อนความคิด ผลการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ดังกล่าว นักศึกษาส่วนใหญ่ทำงานวิจัยได้อยู่ในคุณภาพระดับดี และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้การทำวิจัยในชั้นเรียนว่ามีการใช้วิธีการพูดคุย ปรึกษาหารือโดยผ่านการพูดโดยตรงและผ่านการโทรศัพท์ทั้งกับอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาด้วยตนเอง และได้ใช้ความรู้ไปพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองอยู่ในระดับมาก ส่วนกิจกรรมทั้ง 3 ขั้นตอน ได้ใช้วิธีการเลือกปัญหาเพื่อการทำวิจัยร่วม การสร้างความชัดเจนของปัญหาร่วมกัน การศึกษาหาความรู้เพื่อหาวิธีการพัฒนาผู้เรียนตามปัญหาการวิจัยที่กำหนดไว้ การนำความรู้ที่ได้ศึกษามาเป็นแนวคิด/ฐานเพื่อการศึกษาวิจัย การวางแผนพัฒนาผู้เรียนเพื่อนำไปปฏิบัติการวิจัยร่วมกัน วิธีการให้คำปรึกษาระหว่างการปฏิบัติตามแผน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ ความร่วมมือ การสื่อสาร การสนทนา ระบบเครือข่าย การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม การเป็นเจ้าของร่วมกัน อิสรภาพทางความคิด กระทำ และ สร้างสรรค์ ความรับผิดชอบที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน

อภิปรายผล

รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้การทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆแล้วเขียนเป็นแผนภาพและได้ส่งผลให้นักศึกษาส่วนใหญ่ทำผลงานวิจัยมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายได้ดังนี้ รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลักๆ คือ ขั้นที่หนึ่ง การวางแผน เป็นขั้นที่มีการปรับแนวคิดและทัศนคติให้ตรงกันระหว่างกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม คือ อาจารย์นิเทศก์ ครูที่เลี้ยง และนักศึกษา เป็นการสร้างความคุ้นเคยสร้างความรู้สึกร่วมในกลุ่มเพื่อให้เห็นว่าแต่ละคนมีความสำคัญ นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสที่จะปรับระดับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน การแบ่งปันประสบการณ์ และเสนอแนะแนวทางในการกำหนดปัญหาในการวิจัยในชั้นเรียน โดยความสัมพันธ์หลักจะอยู่ที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และครูที่เลี้ยง ในขณะที่อาจารย์นิเทศก์จะทำหน้าที่ประคับประคอง เชื้ออำนวยความสะดวกและร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ในเชิงเนื้อหาและทฤษฎี เพราะการทำวิจัยในชั้นเรียน บุคคลที่จะรู้จักผู้เรียนและบริบทที่ดีที่สุดนั้นคือ ครูที่เลี้ยงและนักศึกษา

เมื่อกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่มมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้วก็จะทำให้นักศึกษาสามารถที่จะพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาได้ตรงประเด็นและวางแผนไปสู่การปฏิบัติภายใต้การสนับสนุนเสนอแนะของครูที่เลี้ยง ซึ่งเป็นไปตามหลักการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ เป้าหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ บุคลากรในชุมชน และวิธีดำเนินการในชุมชน ในส่วนของเป้าหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้คือ การเรียนรู้ของบุคลากรในชุมชน ซึ่งกลุ่มใหญ่ก็คือ ผู้เรียน แต่ก็ได้หมายความว่า ผู้เรียนเท่านั้นที่จะเรียนรู้ได้ เพราะ เป้าหมายของการรวมตัวร่วมมือกันเป็น “การเรียนรู้ของทุกคน” Padavil (2004, P.7)

ขั้นที่สอง ขั้นการปฏิรูปการวิจัยในชั้นเรียน ในขั้นนี้นักศึกษาจะต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนควบคู่กับการดำเนินการวิจัยภายใต้การสนับสนุน เสนอแนะของครูที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ผ่านการเขียนสะท้อนความคิดของนักศึกษา การสัมมนากับเพื่อนนักศึกษาและอาจารย์นิเทศ ซึ่งจะทำให้นักศึกษา ได้ปรับปรุงการเรียนการสอนโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ตนเองพบ รวมทั้งได้มีโอกาสดูตรวจสอบความคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการสัมมนา ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการวิจัยปฏิบัติการขั้นของการดำเนินการ (Act) สังเกต (Observe) และสะท้อนความคิด (Reflect) ดังที่ Lewin เรียกขั้นตอนนี้ว่า การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น (Reconnaissance) เมื่อได้ทำความเข้าใจปัญหาชัดเจนแล้วผู้วิจัยจึงเริ่มวางแผนปฏิบัติการ (Plan) ประกอบด้วยการศึกษาพิจารณาประเด็น เช่น สิ่งที่ต้องการเปลี่ยนแปลง/ปรับปรุง คืออะไร จะเปลี่ยนแปลง/ปรับปรุง อย่างไร มีขั้นตอนอย่างไร และจะประสานกับผู้เกี่ยวข้องอย่างไร ต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้างเมื่อได้แผนแล้วขั้นต่อไปคือ ทดลองปฏิบัติ (Action or implementation) ขั้นสุดท้าย คือ การประเมินการปฏิบัติ (Evaluation) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาผลจากการทดลองปฏิบัติ นักวิจัยจะนำผลจากการประเมินมาสรุปร่วมกันเพื่อตัดสินใจว่า การปฏิบัตินั้นได้ผลน่าพอใจหรือควรทดลองปฏิบัติใหม่ หากเป็นประการหลังก็จะนำไปสู่การเริ่มต้นวงจรใหม่ของการวิจัย (อ้างใน ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล, 2543, หน้า 15)

ขั้นที่สาม ขั้นสะท้อนคิดที่เกิดจากการปฏิบัติจริงและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นที่กลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่มนำผลการบันทึกเรียนรู้ของตนมาแลกเปลี่ยน อธิบาย ชักถาม ถอดบทเรียนเพื่อให้ได้ความคิดเกี่ยวกับปัจจัยและกระบวนการที่คิดให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้อย่างมีคุณภาพและมีความมั่นใจในการมีอาวุธทางปัญญาว่าด้วยการวิจัยซึ่งเป็นมาตรฐานหนึ่งของความเป็นครูมืออาชีพ ดังที่ ครุรักษ์ ภริมย์รักษ์ (2544, หน้า 12) กล่าวไว้ว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนถือเป็นกระบวนการที่มีบทบาทสำคัญในพัฒนาการเรียนการสอนของครูให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยังช่วยครูในการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพจากการแสวงหาและค้นพบองค์ความรู้ที่เป็นเฉพาะทาง นอกจากนี้ยังมีความสำคัญต่อผู้เรียน เนื่องจากเป้าหมายสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการคือการพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการ ความถนัด ความสนใจ และเติมตามศักยภาพของตน รวมทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียนและวงการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การใช้ขั้นตอนแต่ละขั้นตอน จะต้องคำนึงถึงบริบทของโรงเรียน โดยเฉพาะความเป็นโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
2. อาจารย์นิเทศก์เป็นตัวจักรสำคัญในการที่จะสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ตามรูปแบบนี้ โดยการทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์

ข้อเสนอในการวิจัย

1. เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและมีบรรยากาศในการวิจัยและพัฒนา ควรได้มีนารูปแบบนี้ไปใช้เพื่อยืนยันในประสิทธิผลหรือพัฒนาให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น